

Výtah ze zprávy Rudolfa Steinera o práci a dojmech z anglické cesty

Rudolf Steiner

Dornach, 9. září 1923

Penmaenmawr je místo ležící v severním Walesu, na západním pobřeží, tam, kde se v moři nachází ostrov *Anglesey*; a v letošním roce nemohlo být pro tento anthroposofický podnik vybráno lepší místo. Neboť Penmaenmawr je naplněn bezprostředně vnímatelnou astrální atmosférou, do níž se včlenilo to, co vzešlo z druidské služby, jejíž stopy tu lze všude sledovat. Je to bezprostředně na pobřeží moře, jak bylo řečeno, kde se v moři nachází ostrov *Anglesey*; k tomuto ostrovu vede most, který je mimochodem technicky geniálně postavený. Na jedné straně vystupují u Penmaenmawru všude kopce a hory a na těchto horách jsou pak rozptýlené pozůstatky starých takzvaných obětních oltářů, kromlechů atd.; všude jsou tu stopy staré druidské služby.

Tato jednotlivě roztroušená kultovní zařízení, pokud je tak mohu nazvat, jsou uspořádána zdánlivě velmi jednoduše. Když se na ně podíváme ze strany, jsou to kameny postavené vedle sebe do čtverce nebo obdélníka a jeden kámen je položený nahoru.

Tyto věci jistě sloužily i jako náhrobky. K tomu však musím říci, že funkce náhrobku byla v dřívějších dobách všude spojována s funkcí sloužící kultu, který šel mnohem dále. A tak se zde nebudu zdráhat vyslovit to, o čem nás takové kultovní místo může poučit.

Tyto kameny tedy uzavírají jakoby takovou komůrku; na nich je položený krycí kámen. Tato komůrka je určitým způsobem temná. Jestliže na ni dopadnou sluneční paprsky, zůstane vnější fyzické světlo venku. Sluneční světlo je ale všude vyplněno duchovním prouděním. Toto duchovní proudění jde ovšem dál a dostává se do tohoto temného prostoru. A druidský kněz měl díky své iniciaci možnost vidět skrze tyto druidské kameny a vidět také proud směřující dolů - nikoli ovšem proud fyzického slunečního světla, neboť to bylo zahrazeno, ale toho, co ve fyzickém slunečním světle žije duchovně-duševně. A to ho inspirovalo tím, co pak vplynulo do jeho moudrosti o duchovním kosmu, o vesmíru. Nebyla to tedy jen pohřebiště, byla to i místa poznání.

To ale není všechno. Jestliže v jistou denní dobu nastalo to, co jsem právě popsal, potom můžeme říci, že v jinou denní dobu nastalo něco jiného, totiž že jistá proudění zase směřovala od země nazpět; tato proudění mohla být pozorována, když na kameny nesvítilo Slunce. V těchto prouděch žily morální kvality obce příslušného kněze, takže tento kněz mohl v jistých dobách vidět, jaké jsou morální kvality dítek jeho obce v okolí. Jak duchovní proud směřující dolů, tak proud směřující nahoru mu tedy ukazovaly něco, co mu umožňovalo, aby skutečně duchovním způsobem působil ve svém okruhu.

Tyto věci samozřejmě nenajdete v popisech uváděných o těchto kultovních místech dnešní vědou. Ale je to něco, co tu lze bezprostředně uzříti, protože síla těchto impulsů - impulsů působení druidských kněží v době, která pro ně byla dobrá - byla skutečně tak velká, že ještě dnes jsou v tamní astrální atmosféře tyto věci naprosto živé.

Jiný druh kultovního místa jsem mohl navštívit společně s dr. Wachsmuthem. Z Penmaenmawru se tam jde asi půldruhé hodiny na jeden vrch; nahoře je pak něco jako prohlubeň. Z této prohlubně je nádherný výhled na okolní hory a také na ohraničení prohlubně vlastní horou. Tam nahoře v této prohlubni se našlo něco, co lze označit za původní sluneční svatyni dávných druidů. Tato svatyně vypadá tak, že jsou tu náležitě uspořádány kameny včetně těch krycích; všude tu jsou po nich stopy. Představte si to takto: Tyto svatyně nemají vnitřní prostor. Tady nahoře máte dva takové druidské kruhy nacházející se v bezprostřední blízkosti od sebe. Když Slunce opisuje svůj denní oblouk, stíny těchto kamenů samozřejmě dopadají na nejrůznější místa a můžeme rozlišovat řekněme stín Berana, když Slunce prochází souhvězdím Berana,

potom stín Býka, stín Blíženců atd.

Ještě dnes, když tyto záležitosti rozluštíme, si můžeme udělat dobrou představu o tom, jak z těchto různých, kvalitativně rozdílných slunečních stínů, vytvářených tímto kruhem, mohl druid vyčíst tajemství vesmíru - z toho, co dál žije ve slunečním stínu, když je sluneční světlo zadrženo. Máme zde tedy vskutku vesmírné hodiny hovořící o tajemstvích světa. To, co se tu ukazovalo ve vrhaných stínech, byla veskrze znamení, která promlouvala o vesmírných, kosmických tajemstvích.

Druhý kruh byl pak něčím na způsob kontroly, aby bylo možné ověřit to, co se ukázalo u prvního kruhu. Kdyby se člověk například vznesl v letadle a vyletěl tak vysoko, že by tato vzdálenost mezi nimi zmizela, viděl by z obou těchto druidských kruhů bezprostředně tvar, který tvoří půdorys našeho Goetheana.

To vše se tedy nachází tam, kde je poblíž rovněž ostrov *Anglesey*, na němž se odehrávalo mnohé z toho, co se dochovalo ve zprávách o králi Artušovi. Centrum krále Artuše bylo sice o něco dále na jih, ale i zde se odehrávalo leccos z toho, co patřilo k působení krále Artuše. To všechno dává astrální atmosféře Penmaenmawru zvláštní ráz a dělá to z něj místo, o němž lze říci: hovoří-li člověk o spirituálních záležitostech, je nucen hovořit v imaginacích. V případě imaginací je tomu tak, že když jsou v průběhu výkladu formovány, pak se v astrální atmosféře dnešní civilizace velmi rychle ztrácejí. Když se člověk pokouší vyložit spirituální skutečnosti, bojuje ustavičně proti ztracení se imaginací. Člověk musí tyto imaginace fixovat, ony se však velmi rychle rozplývají, takže je neustále nucen tyto imaginace vytvářet, aby je měl před sebou.

Astrální atmosféra, která vyplývá z těchto záležitostí, je taková, že v Penmaenmawru je sice poněkud obtížnější vytvářet imaginace, ale tato obtíž zase na druhé straně vede k velkému ulehčení spirituálního života, neboť jakmile se tyto imaginace vytvoří, chovají se jako vepsané do astrální atmosféry a zůstávají v ní. Když tu člověk nějakým způsobem tvoří imaginace, vyjadřující skutečnosti duchovního světa, má všude pocit, že ve zdejší astrální atmosféře zůstávají stát. A právě v důsledku této okolnosti se člověku tak živě připomíná, jak si tito druidští kněží vyhledávali svá zvláštní působiště, kde do astrální atmosféry mohli účinně, abych tak řekl, vrývat to, co měli za úkol utvářet v podobě imaginací z vesmírných tajemství. Takže to člověk skutečně vnímá jako určitý druh překračování, jako překročení prahu, když z Ilkley, které se nachází v bezprostřední blízkosti průmyslové oblasti a v němž jsou patrné jen lehounké stopy dávné druidské doby, vstoupí do něčeho, co má i v dnešní současnosti prostě duchovní charakter. Všechno tu má duchovní charakter.

Skutečně se dá říci, že Wales je zvláštním koutkem země. Wales je dnes opatrovníci nesmírně silného spirituálního života, který sice spočívá ve vzpomínkách, ovšem v reálných vzpomínkách, jež tu zůstávají. Můžeme tedy vlastně říci: Možnost hovořit na tomto místě pouze o anthroposofii - nikoli tedy o aplikacích anthropo- sofie, ale o anthroposofii jako takové, o jejím vnitřním obsahu - počítám k jednomu z nejvýznamnějších období ve vývoji našeho anthroposofického života.

Zásluha na tom, že se toto setkání mohlo začlenit do anthroposofického života, náleží v tomto směru neobyčejně rozváznému a energickému působení Mr. Dunlopa, který mi svůj plán vyložil během mého loňského pobytu v Anglii a který pak tomuto plánu zůstal věrný a letos v srpnu ho uskutečnil. Od počátku bylo naplánováno uvést tento srpen na tomto místě ryzí anthroposofii ve spojení s eurytmií. Mr. Dunlop pak měl ještě třetí podnět, který však nebylo možné uskutečnit.

Můžeme říci: To, co bylo možné vykonat, bylo možné jen díky skutečné spirituální rozvaze, s níž bylo vybráno toto místo. Domnívám se, že jistou důležitost má i uvědomění si toho, že na zemském povrchu jsou taková vynikající místa, kde je v podobě takovéto živě uchovávané vzpomínky možné bezprostředně nalézt něco, co bylo kdysi živé jako sluneční kult sloužící pozdějšímu přijetí a rozšíření křesťanství v severní a západní Evropě.

Přednášky se konaly dopoledne; odpoledne bylo zčásti věnováno tomu, aby účastníci mohli přímo na místě prožít onu astrální atmosféru a její souvislost se vzpomínkami rozpadlých obětíšť, dol- menů atd.; večer byl vyplněn probíráním anthroposofických záležitostí nebo též eurytmickými představeními. V Penmaenmawru se jich konalo pět a byla přijata na jedné straně skutečně velmi vřele, na druhé straně také s maximálním zájmem. Posluchačstvo tvořili zčásti anthroposofové, zčásti to však bylo neanthroposofické publikum. Často tomu bylo tak - což je ale pochopitelné dáno zdejším hornatým krajem sousedícím s mořem - že počasí se hodinu od hodiny krásně proměňovalo, hned byla téměř průtrž mračen, hned zase jasný sluneční svit. Jeden večer jsme například v jedné takové průtrži šli na eurytmické představení, do sálu, který

se podobal naší truhlárně; na začátku lidé v sálu seděli ještě s deštníky, nenechali si však vzít své nadšení. Bylo to tedy setkání, které - jak jsem řekl již v Penmaenmawru - může být zapsáno do dějin našeho anthroposofického hnutí jako skutečně velmi významná kapitola.